

Επίκαιρα θέματα με ηλικία άνω των 2.000 ετών

■ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΓΓΟΥΡΑΣ
Οικονομολόγος ειδικός σε θέματα Υγείας

Πριν πέντε δεκαετίες στην Αίγυπτο ανακαλύφθηκε μία σαρκοφάγος, η οποία φαίνεται να περιείχε και μερικούς σκόρπιους πάπυρους ημικατεστραμμένους, με αποσπάσματα στα λατινικά διαφόρων επιστολών με αποστολέα το Ρωμαίο συγκλητικό Μένενο Άκτο και παραθήπτη τον επίσης Ρωμαίο ανθύπατο στην κατεχόμενη τότε Ελλάδα από τους Ρωμαίους, Αττίλιο Νάβιο. Στις επιστολές αυτές ο πιο πάνω συγκλητικός φαίνεται να δίνει πληροφορίες και οδηγίες στο φίλο του ανθύπατο για την ιδιοσυγκρασία του Έλληνα και τη συμπεριφορά που ο ανθύπατος αυτός θα πρέπει να επιδείξει για να μπορέσει να φέρει εις πέρας την αποστολή του.

Σε μετάφραση του αείμνηστου Κωνσταντίνου Τσάτσου καταγράφω μερικά από τα διασωθέντα τμήματα των επιστολών αυτών και τα παραθέτω στην κρίση όποιου αμφιβάλλει ότι η Ιστορία επαναλαμβάνεται και δεν σταμάτησε να επαναλαμβάνεται πιστά, εδώ και είκοσι αιώνες, χωρίς να απαιτείται κανενός είδους... «επικαιροποίηση».

«Οι Έλληνες λίγα πράγματα σέβονται και ποτέ όλοι τα ίδια. Είτε πρόκειται για το καλό είτε για το κακό, στέκονται πάντα πάνω από αυτά. Για να κρίνουν αν ένας νόμος είναι καλός και δίκαιος θα τον μετρήσουν με τη δική τους μόνο ανάλογη περίπτωση.

Ο Έλληνας ζητά από το νόμο δικαιοσύνη για τη δική του προσωπική υπόθεση. Αν τύχει ένας νόμος να είναι δίκαιος στην ολότητά του αλλά να μην ταιριάζει στη δική του περίπτωση, δεν τον παραδέχεται.

Τετρακόσια χρόνια πριν ο μεγάλος τους Πλάτων διακήρυξε πως τέτοια είναι ο φύση και η μοίρα των νόμων, ο δε Αριστοτέλης διακήρυξε πως άλλο νόμος και άλλο δικαιοσύνη. Ο Έλληνας δεν τα άκουσε ούτε τα ακούει αυτά. Δεν θυσιάζει το εγώ του και τη δική του περίπτωση σ' ένα νόμο δίκαιο για το σύνολο. Έτσι είναι οι πιο πολλοί

στις πόλεις που τώρα διοικείς».

«Σπάνια οι Έλληνες πείθονται τοις κείνων ρήμασι. Πείθονται μόνο στα δικά τους ρήματα. Αποτέλεσμα, ή αλλάζουν τους νόμους κάθε λίγο, ανάλογα με τα κέφια της στιγμής και τις μικροεξυπρετήσεις ή, όταν δεν μπορούν να το κάνουν, τότε τους αντιμετωπίζουν εχθρικά και χρησιμοποιούν εναντίον τους τη βία ή το δόλο. Χαίρεται ο Έλληνας την εύστροφη καταδολίευσή τους, τις σοφιστικές αιτιάσεις και τους περίτεχνους διαλογισμούς που μεταβάλλουν από τις πολλές τροποποιήσεις τους νόμους σε ράκη. Είναι να απορείς πώς ο πατρίδα που ανέδειξε τους μεγαλύτερους νομοθέτες έχει τόσο λίγη πίστη στους νόμους της».

«Ο Έλληνας έχει την πιο αδύνατη μνήμη και γι' αυτό έχει τη λιγότερη συνέχεια στον πολιτικό βίο του. Είναι ανυπόμονος και κάθε λίγο, μόλις δυσκολέψουν τα πράγματα, αποφασίζει ριζικές μεταρρυθμίσεις. Αν θέλεις να σαγηνέψεις την εκκλησία του Δήμου σε μία ελληνική πόλη, πες τους: σας υπόσχομαι αλλαγές, θα θεσπίσω νέους νόμους. Αυτό αρκεί, χορταίνει αμέσως την ανυπομονησία και το αψίκορο πάθος

τους. Φαεινές ιδέες και συλληφεις της στιγμής θεωρούνται δημιουργήματα από αυτή τους την ιδιοτροπία. Εμείς, δειηά-δειηά, με τη βούθεια του πράττορα, μέσα σε αιώνες τολμόσαμε να ξεφύγουμε από τους άκαμπτους κλοιούς της Δωδεκαδέλτου, διατηρώντας όλους τους τύπους σε καθετίου είναι θεσμός, ήθος και παράδοση, εκεί που οι Έλληνες κάμφηκαν μέσα σε δεκαετίες».

«Ποτέ ο άρχοντας δεν πρέπει να αγνοεί τον αρχόμενο, όσο άξιος κι αν είναι και όσο ανάξιοι οι αρχόμενοι. Πρέπει να σκύβει να γνωρίζει και να μετεπέτα το λαό του. Ιδώως όταν έχει να κάνει με τους δυσόντους από τη φύση τους Έλληνες, που πρέπει και να μαντεύεις τι ακριβώς επιδιώκουν».

«Όσο περνούντα χρόνια, τόσο εμείς όσο και για τους λαούς που ορίζουμε γινόμαστε περισσότερο ατομιστές, ως την ημέρα που θα σβήσουμε στη μόνωση των εαυτών μας. Οι Έλληνες επάνω στους οποίους σήμερα άρχεις υπήρξαν πρωτοπόροι σ' αυτόν το θανατηφόρο κατήφορο».

«Ως άτομο ο Έλληνας κατά τον Πρωταγόρα είναι «απάντων χρημάτων μέτρον». □

► Αδέσμευτος, ατίθασος και αυθαίρετος, αλλά αιηθινά ελεύθερος, ορθώνει το εγώ του. Χάρις σ' αυτό το εγώ σκεφθήκανε πρώτοι οι Έλληνες πολλά από αυτά που εμείς τώρα μαθαίνουμε. Το εγώ τους οικοδόμησε μεγάλα και ιδινά πολιτικά συστήματα και το ίδιο εγώ εμπνεύστηκε την τέχνη για να τα διατίθει.

Ο εγωκεντρισμός του Έλληνα του αφαιρεί τη δυνατότητα να είναι σωστός και δίκαιος. Τον εμποδίζει να είναι χρήσιμος στο συνάνθρωπό του. Αν ο πλησίον του αδικείται και δεν αναγνωρίζεται ως ικανός και άξιος, αδιαφορεί, όταν ο ίδιος δεν αναγνωρίζεται ως ικανότερος και αξιότερος από αυτόν. Αυτή η ιδιότητα εμποδίζει και ματαιώνει στην ελληνική κοινωνία την αληθηλέγγυα συλλογική προσπάθεια.

Η δράση των Ελλήνων κατακερματίζεται σε ατομικές προσπάθειες και συχνά οι ίδιοι αληθηλοεξουδετερώνονται μεταξύ τους».

«Μόνο όταν δημιουργούνται κοινά συμφέροντα στους Έλληνες, βλέπεις να ενώνονται πολλά άτομα μαζί με συναδέλφωση και αληθηλεγγύη, αλλά σπάνια για την προάσπιση ιδανικών κοινών σε όλους. Τα μεγάλα ιδανικά των Ελλήνων είναι ατομικά, γι' αυτό οι πολιτικές φατρίες τους είναι φατρίες που συνηματίζονται από μία κυρίαρχη σύμπτωση συμφερόντων και το ιδανικό του κάθε πηγέτη είναι ο εαυτός του. Νάβιε, ο Κάτωνας έχει προ πολλού πεθάνει και μαζί του πέθανε και η δημοκρατία. Οι εγωισμοί μας, κάθε ημέρα ωριμότεροι, θα σκεπάσουν με την πλημμυρίδα τους τη Σύγκλιτο και την πόλη μας. Τώρα πια βαδίζουμε στο δρόμο αυτό των Ελλήνων».

«Νάβιε, κάποιος από την Αλικαρνασσό μου έλεγε ότι ανάλωσε όλη του τη ζωή για την πόλη του ωφέλιμα και γόνιμα. Αλλά δεν σκέφθηκε να απλώσει έντεχνα τη φήμη του στο Δήμο και, αν δεν είναι πλήρως στην αφάνεια τώρα πια, θεωρείται ίδιος με ένα σωρό άσημους και μέτριους. Πρέπει να περιμένει το χρόνο και το θάνατο, που φέρνει όλους ανεξαίρετα στη ήθη και την

αφάνεια, και τούτο γιατί δεν υπάκουες στη διδαχή των Ελλήνων για την προσωπική προβολή του εγώ τους, με αφορμή όχι τα σπουδαία αλλά ακόμη και τα πιο ασήμαντα και τυχαία των γεγονότων».

«Γενικά τη συκοφαντία, φίλη Νάβιε, οι Έλληνες την έχουν αναγάγει σε τέχνη, αυτοί οι θαυμάσιοι και φιλότεχνοι άνθρωποι, οι πρώτοι δημιουργοί του καλού και του κακού λόγου. Το να επινοείς ένα ψέμα και να το διαδίδεις, αυτό είναι ά-

Η πετυχημένη και έντεχνη συκοφαντία συκοφαντίζει γύρω της μια συμπαθούσα κοινή γνώμη από όλες τις συγκλίνουσες μοχθηρίες, τις ζήλιες, τις αρρωστημένες κακυποψίες, αλλά και από ομάδες με ύποπτα συμφέροντα και φιλόδοξες όσο και ανεκπλήρωτες βλέψεις και προσδοκίες. Μεγαλύτερο πεδίο αυτής της τέχνης, η πολιτική και αμετανότοι θιασώτες της, για το κακό που κάνουν στο λαό, οι πολιτικοί όταν δεν καταγίνονται σε φανερές ύβρεις και αιτιάσεις

τέχνο και κοινότυπο. Αποδεικνύεσαι εύκολα συκοφάντης και εξευτελίζεσαι.

Η τέχνη είναι να συκοφαντείς και να μη διακρίνεται πουθενά η συκοφαντία. Αρκεί να αφήνεις να την αντιληφθούν οι άλλοι από τα συμφραζόμενα και έτσι ασυνείδητα να την καταλαβαίνουν οι άλλοι που την ακούν. Η τέχνη είναι να βρεις το διφορούμενο λόγο, να δημιουργείς την ψεύτικη εντύπωση χωρίς καμία πλέξη να είναι από μόνη της ψεύτικη. Δεν στηρίζεται σε ανύπαρκτα γεγονότα η συκοφαντία αλλά βρίσκει το ασήμαντο, το ένα, το μοναδικό, και το επισημαίνει, το αναδεικνύει, το τονίζει, το επαναλαμβάνει πάλι και πάλι μέχρι που να το δεχθείς, χωρίς να καταλάβεις πως ξεπέρασες όλα τα άλλα και έμεινες σε αυτό. Ελέγχεις πώς θα το πεις και σε ποιον θα το πεις. Ο φλύαρος και ο χωρίς κρύστη είναι ο καλύτερος αποδέκτης για τη διάδοση της συκοφαντίας. Είναι να απορείς σε τι περίοπτη θέση βάζουν οι Έλληνες τους συκοφάντες. Τους φοβούνται οι αγαθοί, τους υποθίπτονται οι κυνηγοί της ευκαιρίας, τους χαιρετούν με κολακεία στις οδούς και στην αγορά. Με αυτό το όπλο πολεμά ο Έλληνας τον Έλληνα, ο πηγέτης τον αντίπαλο, ο φιλόσοφος τον όμοιό του, ο ανάξιος τον άξιο, ο αδύνατος το δυνατό.

κατά των αντιπάλων τους, που πάντοτε αυτοί φταίνε».

«Κυνηγημένος από τη μεγάλη του εγωπάθεια, ο Έλληνας δεν συγχωρεί στο συνάνθρωπό του καμία προκοπή. Όποιος τον ξεπεράσει, ο Έλληνας τον φθονεί και τον μισεί με πάθος και, αν είναι στο χέρι του να τον γκρεμίσει από εκεί που βρίσκεται, θα τον γκρεμίσει χωρίς κανένα δισταγμό».

Επίθογος

«Αυτά για τώρα, φίλη Νάβιε, θα επανέλθω με άλλες εμπειρίες για τα ελαττώματα και τα προτερήματα των Ελλήνων, γιατί έχουν και τέτοια και μάλιστα μεγάλα. Τι σημασία έχουν όμως αυτά, αφού και τους δράστες και τα θύματα μεταξύ των Ελλήνων στο ιστεφανωμένο Άστο τα καλύπτουν οι παπαρούνες και το χαμομήλι του Κεραμικού. Εμάς τώρα έταξε ο μοίρα νομοθέτες και αναμορφωτές του κόσμου, είθε οι θεοί να μνηστρέψουν αυτό να γίνει μολισμένη πηγή δεινών, όπως έπλανε στους Έλληνες».

Διαβάζοντας αυτά τα λίγα και αναθογιζόμενος τα διαδραματιζόμενα στη συμερινή κοινωνία μας και χωρίς κανένα άλλο σχόλιο, μονοθολογώ:

«Ο tempora o mores»

